

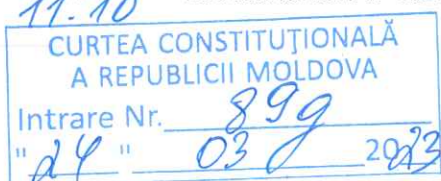
mun. Chișinău, str. P. Rareș, nr.18,
Republica Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+ 373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Chișinău, P.Rareș, 18 street,
Republic of Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

23 martie 2023

Dosarul nr. 3-1/23

2-23004007-01-3-09012023

Dnei Domnica Manole
Președintele Curții Constituționale a RM

Prin prezenta, conform încheierii Completului de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor din 22 martie 2023, Vă remitem sesizarea avocatului Petru Balan, reprezentantul reclamantei Angela Bostan, în vederea examinării constituționalității a:

- sintagmelor „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art. 8 alin. (2) lit. a) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „în ultimii 15 ani” de la art. 8 alin. (4) lit. b) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- textului „ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2)” de la art. 8 alin. (5) lit. c) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „nu depinde” din art. 8 alin. (6) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022

- sintagmei „Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii” din art. 14 alin. (9) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în

organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.

Anexă: copia încheierii din 22 martie 2023 pe 6 pagini, sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe 21 pagini.

Cu respect,

**Președintele interimar al
Curții Supreme de Justiție a RM**

Ex: T.Bradu

A large, stylized handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke.

Vladimir Timofti

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

A. Autorul excepției de neconstituționalitate¹

A.1. Persoană fizică

Petru Balan

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun²

1. Pe rolul Curții Supreme de Justiție se află pentru examinare în fond cauza de contencios administrativ nr. 3-1/23 la cererea reclamantei Angela Bostan contra Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor privind anularea Deciziei nr. 6 din 9 decembrie 2022 "privind candidatura Angelei BOSTAN, Candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii" și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului Angela Bostan de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

2. Rezumatul cauzei de contencios administrativ este următorul. Reclamanta Angela Bostan este judecătoare la Curtea de Apel Chișinău și a candidat la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii (*în continuare – C.S.M.*). Din aceste considerente reclamanta a fost supusă procedurii de evaluare a candidaților la funcția de membru în organul de administrare judecătorească, evaluare care a fost efectuată de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (*în continuare – Comisia de evaluare*).

Procedura de evaluare în privința reclamantei a început la data de 6 aprilie 2022, atunci când C.S.M. a transmis Comisiei de evaluare lista candidaților la funcția de membru în C.S.M.

La 21 iunie 2022, Comisia de evaluare a trimis candidatei un chestionar privind integritatea etică pentru a fi completat și returnat Comisiei până la 5 iulie 2022. Candidata a transmis Comisiei chestionarul completat la 5 iulie 2022.

La solicitarea Comisiei de evaluare, la data de 15 iulie 2022 reclamanta a prezentat Comisiei de evaluare declarația de avere și interese personale pentru ultimii 5 ani.

La 1 august 2022, Comisia de evaluare a trimis reclamantei o solicitare de clarificare a informațiilor, care conținea 11 întrebări, inclusiv 27 subîntrebări și 13 solicitări adiționale de documente. Reclamanta a răspuns la toate întrebările în termenul solicitat la 5 august 2022.

La 14 septembrie 2022, Comisia de evaluare a trimis reclamantei a doua rundă de 10 întrebări, inclusiv 26 subîntrebări, și 10 solicitări de documente suplimentare, pentru a elucida unele aspecte care au apărut în cadrul evaluării. Reclamanta a răspuns la toate întrebările în termenul solicitat la 17 septembrie 2022. Reclamanta a trimis și unele informații adiționale la 29 septembrie 2022.

La 12 octombrie 2022, Comisia de evaluare a trimis reclamantei a treia rundă de 6 întrebări, inclusiv 11 subîntrebări și 3 solicitări de documente suplimentare, pentru a clarifica unele aspecte care au apărut în timpul evaluării. Reclamanta a răspuns la toate întrebările în termenul solicitat la 15 octombrie. Reclamanta a trimis și informații adiționale la 27 octombrie 2022.

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecării instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

La 28 octombrie 2022, reclamanta a fost audiată în ședință publică de Comisia de evaluare, anunțându-se după încheierea ei, deliberarea.

La 4 noiembrie 2022, după încheierea ședinței, Comisia de evaluare a trimis a patra rundă de 2 întrebări, inclusiv 3 subîntrebări și 2 solicitări de documente suplimentare. Reclamanta a răspuns la toate întrebările în termenul solicitat la 5 noiembrie 2022.

Astfel, reclamanta a furnizat toate informațiile, documentele și a răspuns plenar la toate întrebările formulate de Comisia de evaluare. O nouă ședință nu a fost convocată de către Comisia de evaluare.

Evaluarea reclamantei s-a finalizat cu emiterea de către Comisia de evaluare a Deciziei nr. 6 din 9 decembrie 2022 privind candidatura Angelei BOSTAN, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii în două limbi - limba română și limba engleză. La această decizie la 12 decembrie 2022 a formulat o Opinie separată membrul Comisiei de evaluare dl Vitalie Miron.

Actele respective (decizia Comisiei de evaluare și opinia separată) au fost expediate reclamantei printr-un e-mail la 4 ianuarie 2023 ora 11.46 de la secretariatul Comisiei de evaluare (remis de pe adresa secretariat@vettingmd.com).

Evaluarea reclamantei a avut loc conform prevederilor Legii privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022 (în continuare – Legea nr. 26 din 10.03.2022).

După emiterea Deciziei nr. 6 din 9 decembrie 2022 privind candidatura Angelei BOSTAN, candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii, dar pînă la comunicarea acestei decizii reclamantei, Parlamentul a adoptat Legea pentru modificarea Legii nr.26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 354 din 22.12.2022 prin care a operat modificări esențiale în procedura de contestare a deciziilor emise de Comisia de evaluare. Astfel, pct. 5 din Legea nr. 354 din 22.12.2022 avea următorul conținut: " 5. La articolul 14 alineatul (8) litera b), după cuvântul „contestare” se introduce textul „ , dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat,”.

Legea nr. 354 din 22.12.2022 a intrat în vigoare la 27.12.2022, fiind publicată în Monitorul Oficial nr.431-434/796. În așa mod, după modificări și completări, art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10.03.2022 are următorul conținut: "(8) La examinarea cererii de contestare a deciziei Comisiei de evaluare, completul de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție poate adopta una dintre următoarele decizi i:

a) respingerea cererii de contestare;

b) admiterea cererii de contestare, dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat, și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare”.

Comunic Înaltei Curți faptul că aceste modificări au fost operate după ce reclamanta a fost evaluată și după ce procesul de evaluare a fost încheiat în privința a cel puțin 2/3 din candidați. Astfel, "regulile jocului" au fost modificate după ce jocul a fost finalizat.

Prin completările și modificările operate la Legea nr. 26 din 10.03.2022 prin Legea nr. 354 din 22.12.2022 s-a îngustat semnificativ limitele controlului judecătoresc asupra deciziilor Comisiei de evaluare, fapt care a dus la limitarea semnificativă a dreptului de acces liber la justiție.

C. Obiectul sesizării³

Obiectul prezentei sesizări îl constituie textele:

Sintagmele „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art.8 alin. (2) lit. a), sintagmei „în ultimii 15 ani” de la art.8 alin. (4) lit. b), și a textului „ori a persoanelor specificate la art.2 alin-(2)” de la art.8 alin. (5) lit. c) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.

Sintagma „nu depinde” din art. 8 alin. (6) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.

Sintagma „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.

Sintagma „și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.

Sintagma ” Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii” din art. 14 alin. (9) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022

De asemenea, în prezenta sesizare, se contestă omisiunea legiuitorului de a reglementa „termenul de prescripție”, „dublul grad de jurisdicție”, „competențele [limitate] a Curții Supreme de Justiție”, „oportunitatea / proporționalitatea [actului administrativ]”.

În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a prevederilor citate din Legea nr. 100 din 26.05.2016, ține de competența *ratione materiae* a Curții Constituționale.

De asemenea, menționăm că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

În vederea motivării prezentei sesizări, vom formula deopotrivă critici de neconstituționalitate intrinsecă.

Textele vor fi contestate prin raportare la critici de natură substanțială.

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale *ratione materiae*. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

De asemenea, în prezenta sesizare, așa după cum este expus mai jos, autorul evidențiază limitarea dreptului persoanei la un recurs efectiv în fața unei instanțe judecătorești și dreptul la protecția judecătorească efectivă împotriva unui posibil arbitrar administrativ.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

Cu privire la obiectul sesizării sunt incidente următoarele articole din Constituția Republicii Moldova.

Articolul 39 Dreptul la administrare (1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor. (2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.

Articolul 53 (Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică) potrivit căruia „(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție (1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 1 alineat (2) potrivit căruia „Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sânt garantate” .

Articolul 4 din Constituție potrivit căruia „(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.

Articolul 23 alineat (2) din Constituție potrivit căruia „(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative”.

Articolul 26 alineatele (1) și (2) din Constituție potrivit cărora „(1) Dreptul la apărare este garantat. (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

Articolul 54 din Constituție potrivit căruia „(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sânt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a tarii, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor,

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției” .

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

În opinia autorului sesizării, art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26 din 10.03.2022 în partea textului „și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” este neconstituțional prin faptul că, îngrădește dreptul la un control judecătoresc efectiv asupra deciziilor Comisei de evaluare. Textul „și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” nu se încadrează în standardul constituțional de la art. 53 alin. (1) din Constituție, care utilizează noțiuni de drept vătămat ca poziție juridică subiectivă substanțială, dar nu procedurală.

Reluarea procedurii de evaluare este un drept procedural, mai cu seamă un drept de inițiere a procedurii de evaluare a candidatului la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii. Drepturile procedurale au o „funcție de serviciu” în raport cu pozițiile juridice subiective substanțiale. Candidatul are dreptul la o decizie de evaluare favorabilă din partea Comisiei dacă întrunește condițiile prescrise de norma materială de la art. 8 alin. (2) — (4) din Legea nr. 26.

Textul „dacă constată existența unor circumstanțe care puteau duce la promovarea evaluării de către candidat” se referă anume la întrunirea condițiilor de integritate financiară și etică, dar nu la chestiunile de procedură administrativă, cum ar fi inițierea sau reinițierea, sau participarea candidatului la procedura de evaluare.

Devine teoretic și iluzoriu controlul judecătoresc și dreptul la o decizie de evaluare favorabilă, ca poziție juridică subiectivă substanțială, atunci când fiind administrate probe care confirmă dreptul candidatului de a fi evaluat favorabil, Completul special din cadrul Curții Supreme de Justiție dispune doar inițierea unei noi proceduri în fața aceleași Comisii.

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică în conformitate cu prevederile art. 53 alin. (1) din Constituție este un drept fundamental special de acces liber la jurisdicția administrativă în raport cu prevederile art. 20 din Constituție. Prevederile art. 20 din Constituție se aplică suplimentar prevederilor art. 53. Argumentul respectivă rezultă din aplicarea sistemică a legii. Astfel, art. 20 este consacrat în titlul II, capitolul I, intitulat dispoziții generale, pe când art. 53 în capitolul II, intitulat drepturile și libertățile fundamentale.

Art.53 alin. (1) din Constituție constituie fundamental constituțional al controlului judecătoresc asupra activităților administrative realizate de autoritățile publice.

Astfel, Curtea subliniază că articolul 20 din Constituție garantează dreptul la o instanță de judecată stabilită de lege pentru contestarea actelor care violează drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, iar articolul 53 din Constituție garantează accesul la justiție atunci când actul respectiv provine de la o autoritate publică sau persoana a fost vătămată prin

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerință și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

nesoluționarea în termen legal a unei cereri (DCC nr. nr. 119 din 13.09.2022. 521). Curtea menționează că acest drept implică faptul ca instanța de judecată sesizată să poată soluționa, în baza normelor de drept și a unei proceduri judiciare, orice chestiune care ține de competența sa (*Argyrou și alții v. Grecia*, 15 ianuarie 2009, }24). Mai mult, prin noțiunea de „tribunal”, articolul 6 par.1 din Convenția Europeană are în vedere nu doar o instanță de tip clasic, integrată în structurile judiciare ale unei țări. Dimpotrivă, există posibilitatea ca o autoritate investită să examineze chestiuni care țin de un anumit domeniu să respecte acest standard. Ceea ce contează sunt garanțiile (a se vedea *Mutu și Pechstein v. Elveția*, 2 octombrie 2018, par. 39), atât cele de fond, cât și cele procedurale, care sunt puse în aplicare (DCC nr. nr.119 din 13.09.2022).

Se pare că și Comisia de la Veneția, în pct. 38 din Avizul nr. 1069/2021 din 13.12.2021, a subliniat: „Nu este clar care va fi consecința deciziei Curții de Apel Chișinău sau a instanței superioare — în cazul în care hotărârea curții de apel este atacată — dacă instanța va casa decizia CEI. Va fi trimis cazul către CEI pentru reexaminare sau instanța va avea ultimul cuvânt dacă un petiționar ar trebui promovată la următoarea fază de selecție? Procesul inițial de selecție la CEI va fi suspendat până când cazul petiționarului va fi soluționat definitiv în instanțe și/sau la CEI? Acestea sunt întrebările care necesită niște răspunsuri clare în proiectul de lege...”

Subliniem că, dispoziția art. 53 alin. (1) în corelație cu art. 20 din Constituție prevede un drept fundamental (subiectiv), care dă dreptul persoanei la cea mai eficientă protecție juridică posibilă.

Acordarea protecției juridice efective implică sarcini publice ce urmează a fi realizate de către puterea legislativă și cea judecătorească. Astfel, legislativul are atribuția (obligația) de a adopta legi care să reglementeze organizarea structurală și procedura eficientă a controlului judecătoresc în privința formelor de acțiune administrativă. Aici, legiuitorul nu este complet liber, ci este obligat prin art. 53 alin. (1), care îi conferă scopul și principalele caracteristici ale reglementărilor sale, garanția de protecție juridică este un drept fundamental cu „sfera de protecție bazată pe norme”.

Acest drept fundamental de a se putea apăra împotriva măsurilor autorității publice în fața unei instanțe nu se aplică izolat, dar presupune deja ca pozițiile juridice să fie protejate prin mijloace legale. Garanția de protecție juridică efectivă reprezintă astfel un supliment constituțional obligatoriu, formal și procedural la recunoașterea constituțională a funcțiilor de drepturi individuale substanțiale și este cheia de boltă în arhitectura statului de drept.

Garanția din art. 53 alin. (1) este pentru încălcări ale drepturilor „de către autoritatea publică” și formează astfel baza „deciziei de sistem” pentru protecția juridică individuală. Cu toate acestea, aceasta reglementează doar un aspect special al unui drept mai general mai extins de acces liber la justiție. Acest lucru se aplică oriunde se exercită „autoritatea publică”, oriunde au loc încălcări ale drepturilor pe care autoritățile publice le provoacă sau survin cel puțin ca urmare a funcției sale de pacificare (în baza monopolului utilizării forței).

Dispozițiile legale obiect al prezentului controlul de constituționalitate nu îndeplinesc standardul unei protecții efective așa cum prescrie art. 53 alin. (1) al Legii fundamentale, ele instituie un control judecătoresc incert și superficial. Acest dreptul fundamental implică un

controlul judecătoresc efectiv, care cuprinde o examinare deplină. Această înseamnă o examinare completă în termeni de drept și de fapt, ale căror cerințe în cazuri individuale sunt determinate în mod decisiv „în funcție de conținutul de fapt al dreptului subiectiv pretins a fi încălcat” și care nu poate fi legat de constatările și evaluările autorității publice. Instanța de judecată competentă să examineze acțiune în contencios administrativ trebuie „să determine temeiul de fapt în sine și să obțină și să-și justifice opinia juridică independent de autoritatea a cărei activitate administrativă este atacată”.

În condițiile în care, completul special din cadrul Curții Supreme de Justiție constată circumstanțe care denotă dreptul candidatului la o decizie de evaluare favorabilă, dispunerea doar a reluării procedurii de evaluare goleşte de conținut dreptul la o protecție efectivă a reclamantului în conformitate cu prevederile art. 53 alin. (1) din Constituție. În acest caz, Completul special din cadrul Curții Supreme de Justiție ar urma să oblige comisia de evaluare să emită decizia de evaluare favorabilă sau să constate promovarea evaluării de către candidat. Anume în acest fel este reglementată protecția efectivă în concepția Codului administrativ, care prevede că, prin acțiunea în contencios administrativ în obligare se urmărește obligarea autorității publice să emită actul administrativ individual refuzat reclamantului, dacă instanța de judecată constată că pretenția este întemeiată.

Reluarea procedurii nu este o poziție juridică subiectivă substanțială, dar un aspect de procedură, astfel, dispoziția legală obiect al sesizării, restrânge în substanță dreptul la un control judecătoresc efectiv, modelându-l într-un drept teoretic și iluzoriu. Reluarea evaluării echivalează cu dreptul de a iniția și participa repeta la procedura de evaluare, care în esență este un drept de natură procedurală, adică dreptul la o procedură administrativă. Dreptul la o decizie de evaluare favorabilă este un drept substanțial. Anume acest drept urmează a fi protejat pe calea acțiunii în contenciosul administrativ. Standardul constituțional de la art. 53 alin. (1) din Legea fundamentală obligă la protecția drepturilor substanțiale, deoarece drepturile procedurale se realizează prin acțiuni procedurale (operațiunii administrative).

Dispunerea reluării procedurii de evaluare ridică și o problemă de executare a hotărârii judecătorești, care implică timp, lipsa unui mecanism de control al executării corespunzătoare a hotărârii și o incertitudine în ce privește constituirea și funcționarea normală a organelor de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor. Apărarea judiciară efectivă împotriva unei forme ale activității administrative include executarea efectivă a hotărârilor judecătorești administrative împotriva autorităților publice.

Astfel, textul „și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea nr. 26/2022 limitează controlul judecătoresc într-un mod simulat (ascuns) doar la chestiunile de procedură, iar o eventuală hotărâre judecătorească protejează doar un aspect procedural, și anume reinițierea și participarea repetată la procedura de evaluare. Această situație contravine drepturilor fundamentale prevăzute de art. 53 alin. (1) și 20 din Legea fundamentală combinat cu principiul constituțional al respectării demnității omului consacrat la art. 1 alin. (3) din Constituție.

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică ca și orice alt drept fundamental este fundamentat pe necesitatea obiectivă de respect al demnității omului. Statul de drept nu este un scop în sine dar un obiectiv real animat de respectarea și apărarea demnității omului. Acțiunea statală ca formă de acțiune socială este de neconceput dacă nu are ca punct de pornire omul drept epicentrul său. Puterea legislativă, executivă și judecătorească este legată direct de respectarea și apărarea demnității umane, fundament pentru orice drept.

Demnitatea umană este cea mai înaltă valoare conform art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală. Este unul dintre principiile constituționale fundamentale care guvernează și toate celelalte prevederi ale Legii fundamentale, inclusiv interpretarea drepturilor fundamentale. Demnitatea umană aparține fiecărei ființe din specia umană, indiferent de statutul social, caracteristicile sau realizările individului, chiar și judecătorului.

Așa după cum rezultă din jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului „Dreptul la instanță”, la fel ca și dreptul de acces la justiție, nu are un caracter absolut: drepturile pot da naștere la limitări, dar nu pot restricționa accesul liber al unui individ într-un mod sau până la un punct astfel încât dreptul să fie afectat în însăși esența sa: [*Philis împotriva Greciei* (nr. 1), pct. 59; *De Geouffre de la Pradelle împotriva Franței*, pct. 28; *Stanev împotriva Bulgariei* (MC), pct. 229; *Baka împotriva Ungariei* (MC), pct. 120; *Naft-Liman împotriva Elveției* (MC), pct. 114).

Totuși, cu referire la situații similare, CtEDO, în cauza *Oleksandr Volkov c. Ucrainei* a reținut următoarele:

124. *Curtea nu este convinsă de faptul că Înalta Curte Administrativă a efectuat un control suficient în cauza reclamantului, pentru motivele expuse mai jos.*

125. *În primul rând, se pune întrebarea dacă Înalta Curte Administrativă putea să efectueze un control eficient al deciziilor Consiliului Superior al Magistraturii și Parlamentului, având în vedere faptul că ea era competentă să declare aceste decizii drept fiind contrare legii dar nu să le anuleze și să ia măsurile pe care le considera necesare într-un asemenea caz. Chiar dacă declararea unei decizii drept fiind contrară legii, în general, nu are consecințe legale, Curtea consideră că incapacitatea Înaltei Curți Administrative de a anula, în mod oficial, deciziile litigioase și absența unor reguli privind desfășurarea ulterioară a procedurii disciplinare contribuie la crearea unui nivel substanțial de incertitudine cu privire la consecințele juridice reale ale unor asemenea decizii judiciare.*

126. *Putem spune că practica judiciară dezvoltată în acest domeniu este revelatorie în acest sens. Guvernul a prezentat copii ale hotărârilor judecătorești interne în două cazuri. Însă aceste exemple demonstrează că după ce Înalta Curte Administrativă a declarat revocarea judecătorilor contrară legii, reclamantii trebuiau să inițieze o procedură aparte pentru a se reintegra. Cazurile date nu arată cum trebuie să se desfășoare o procedură disciplinară (în special, care sunt măsurile pe care autoritățile vizate trebuie să le întreprindă după declararea deciziei litigioase ca fiind contrară legii, și care este termenul limită). Exemplele aduse de Guvern sugerează vag că nu poate fi vorba de o reinserare automată în postul de judecător exclusiv în baza deciziei declarative a Înaltei Curți Administrative. Prin urmare, consecințele juridice ce reies din controlul efectuat de această*

instanță asupra unor asemenea întrebări sunt limitate și contribuie doar la sporirea îndoielilor Curții privind capacitatea sa de a rezolva problema de o manieră eficientă și de a oferi o revizuire suficientă a cauzei.

127. În al doilea rând, analizând felul în care Înalta Curte Administrativă a parvenit la decizia sa în cauza reclamantului și având în vedere obiectul litigiului, Curtea observă că aceasta nu a examinat de o manieră corespunzătoare argumente importante aduse de reclamant. În special, Curtea consideră că acuzațiile reclamantului privind lipsa de imparțialitate din partea membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și ai Comisiei parlamentare nu au fost examinate cu diligența necesară. Afirmațiile Guvernului în acest sens nu sunt convingătoare.

128. În plus, Înalta Curte Administrativă nu a încercat cu adevărat să examineze argumentul reclamantului potrivit căruia decizia parlamentară privind revocarea sa din funcție era incompatibilă cu Legea din 1992 privind Statutul Membrilor Parlamentului și Regulamentul Parlamentului, chiar dacă era competentă să facă acest lucru (a se vedea Articolul 171-1 §§ 1 și 5 din Codul Justiției Administrative citat mai sus) și deși reclamantul a ridicat în mod clar această întrebare în cererea sa și a prezentat dovezi pertinente în acest sens (a se vedea paragrafele 29 și 33 de mai sus). Înalta Curte Administrativă nu a examinat dovezile aduse de reclamant, însă a reinterpretat afirmația cu privire la caracterul ilegal al procedurii de vot din cadrul Parlamentului ca fiind o acuzație de neconstituționalitate a rezoluției parlamentare pertinente. Astfel, Înalta Curte Administrativă a evitat să examineze acest aspect, lăsându-l în grija Curții Constituționale, la care reclamantul nu avea acces direct (a se vedea Bogatova c. Ucrainei, nr. 5231/04, § 13, 7 octombrie 2010, cu referințele ulterioare).

129. Prin urmare, Curtea consideră că revizuirea cauzei reclamantului de către Înalta Curte Administrativă nu a fost suficientă, neputând să neutralizeze deficiențele de corectitudine procedurală prezente la etapele anterioare ale procedurii interne”.

În speță, având în vedere competențele limitate a Curții Supreme de Justiție pe această categorie de cauze și absența unor reguli privind desfășurarea ulterioară a procedurii de re-evaluare, aceste elemente contribuie la crearea unui nivel substanțial de incertitudine cu privire la consecințele juridice reale ale unor asemenea decizii judiciare, ce urmează a fi adoptată în speța reclamantului.

Suplimentar, potrivit jurisprudenței CtEDO, orice restrângere/limitare a drepturilor trebuie să corespundă exigențelor regulii "triplului test", și anume: limitarea trebuie să fie prevăzută de lege; protejează un interes legitim; să fie necesară într-o societate democratică.

În particular, în cazul în care accesul la instanță este restricționat prin lege sau în fapt, Curtea Europeană a Drepturilor Omului examinează dacă restricția atinge fondul dreptului și, în special, dacă urmărește un scop legitim și dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat: *Ashingdane împotriva Regatului Unit*, pct. 57. În ceea ce privește caracterul proporțional al limitării, întinderea marjei de apreciere acordate statului poate depinde în special de dreptul internațional relevant în materie [*Nait-Liman împotriva Elveției* (MC), pct. 173-174].

În opinia autorului sesizării, prin modificările operate la art. 14 alin. (8) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, legiuitorul a limitat dreptul de acces liber la justiție al reclamantei până la un punct în care dreptul de acces liber la justiție a reclamantei a fost afectat în însăși esența sa.

Limitările aduse prin textul legislativ a cărui constituționalitate se contestă, nu „sînt prevăzute de lege” și nu urmăresc un „obiectiv legitim” prevăzut de Constituție.

Autorul sesizării pretinde că limitările aduse dreptului de acces liber la justiție al reclamantei nu respectă condiția ca limitarea să fie „prevăzută de lege”, deoarece orice restrângerea poate fi impusă doar printr-o lege, dispozițiile căreia trebuie să fie accesibile și clare, iar redactarea acestora să corespundă cu normele imperative din Constituție. La caz, normele contestate nu respectă criteriile de „accesibilitate și claritate”, precum și disonează cu principiile și normele tehnicii legislative, motiv pentru care contravin articolului 23 din Constituție.

Mai mult, este lipsit de orice logică constituțională să institui o norma ambiguă, atunci când 2 articole din Codul administrativ reglementează felurile acțiunilor în contencios administrativ (art. 206 Codul administrativ) și felurile hotărârilor judecătorești (art. 224 Codul administrativ). Orice pretenție de drept administrativ reieșind din scopul apărării urmărit de reclamant se atribuie unui tip admisibil de acțiune conform art. 206 din Codul administrativ. La rândul său, art. 224 din Codul administrativ reglementează condițiile pentru admiterea acțiunii în funcție tipul acesteia. Astfel, instituirea unui reglementări legislative paralele nu doar că contravine tehnici legislative, dar generează confuzie (incertitudine) și limitează în substanță dreptul prevăzut de art. 53 alin. (1) din Constituție.

Expresia „prevăzută de lege” presupune, între altele, ca legea să întrunească standardul calității, i. e. aceasta trebuie să fie accesibilă și previzibilă (*Rohlena v. Cehia*, [MC], 27 ianuarie 2015, par. 50; *Vasiliauskas v. Lituania* [MC], 20 octombrie 2015, par. 154; *Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, par. 48). De altfel, și articolul 23 alin.(2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile. Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute din start de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată să dispună de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (*Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, par. 68). Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștință publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție, legea publicându-se în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. La rândul ei, condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (*Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, 47). Totuși, Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă (*Del Rio Prada v. Spania* [MC], 21 octombrie 2013, par. 92, par. 93). Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele schimbătoare presupune exprimarea unor legi în termeni care sunt, într-o mai mare sau mai mică măsură, vagi, iar interpretarea și aplicarea unor asemenea reglementări depinde de practică (*Kokkinakis v.*

Greece, 25 mai 1993, 40). Pe de altă parte, utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acestora cu cerințele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (*Liivik v. Estonia*, 25 iunie 2009, par. 96—104).

Limitările aduse dreptului de acces liber la justiție al reclamantei nu urmăresc un obiectiv legitim prevăzut de Constituție. Astfel, obiectiv legitim permis de Constituție și care vizează dreptul de acces liber este dreptul la o satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Satisfacția efectivă din partea instanțelor judecătorești, poate fi obținută doar prin acordarea ultimelor a tuturor pârghiilor necesare de verificare a legalității actelor care violează drepturile, libertățile și interesele legitime ale justițiabililor. Îngustarea nejustificată și exagerată a câmpului de verificare și a competențelor instanțelor judecătorești de verificare a legalității actelor administrative, limitează efectivitatea instanțelor judecătorești și limitează nejustificat dreptul la o satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești, fapt care este contrar Constituției.

La fel, limitarea drepturilor reclamantei de acces liber la justiție și la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești, operate prin modificările contestate din punct de vedere constituțional nu au urmărit un scop legitim cum ar scopul bunei administrări a justiției sau un alt scop legitim.

Dimpotrivă, reglementarea în cauză împiedică reclamanta în calitate de justițiabil să se prevaleze de o cale de atac disponibilă [*Miragall Escolano și alții împotriva Spaniei*, pct. 36; *Zvolskj și Zvolskó împotriva Republicii Cehe*, pct. 5 1)

Mai mult din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului deducem că un „obiectiv legitim” care vizează dreptul de acces la instanță constă în faptul că acest drept trebuie să fie „concret și efectiv” [*Bellet împotriva Franței*, pct. 38; *Zubac împotriva Croației* (MC), pct. 76-79]. Efectivitatea dreptului de acces impune ca un individ „să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act ce constituie o ingerință în drepturile sale”. Orice limitare a dreptului de acces liber la justiție care face ca acest drept să devină inefectiv sau iluzoriu nu poate fi conformă unui „obiectiv legitim”.

Întinderea controlului jurisdicțional al deciziilor Comisiei de evaluare a fost redusă, în mod semnificativ, până la punctul în care persoana care contestă este practic privată de dreptul la o cale de atac jurisdicțională. Asta în condițiile în care eventuala hotărâre judecătorească este irevocabilă din start, fără drept de atac, deci fără posibilitate de a fi verificată de o instanță ierarhic superioară (art. 14 alin. (9) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 prevede că decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii).

Articolul 4 din Constituție prevede că: Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există

neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.

În ceea ce privește constituționalitatea unor prevederi din art.8 al Legii nr.26/2022, subliniem că prevederile criticate infra, au servit în calitatea de temei juridic pentru argumentarea actului emis (Decizia Comisiei) în privința candidatei. Or, reglementările ce stau la baza actului prezintă elemente de neconstituționalitate, prin prisma argumentelor după cum urmează:

Potrivit art.8 alin. (2) lit. a) „nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;”

Potrivit art.8 alin. (4) lit. b) Se consideră că un candidat corespunde criteriului de integritate financiară dacă: Comisia de evaluare constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

Potrivit art.8 alin. (5) lit. c) Pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia de evaluare verifică: modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2), precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri.

Atragem atenția Înaltei Curți asupra sintagmelor „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art.8 alin. (2) lit. a), sintagmei „în ultimii 15 ani” de la art.8 alin. (4) lit. b), și a textului „ori a persoanelor specificate la art.2 alin.(2)” de la art.8 alin. (5) lit. c) din Legea nr.26/2023, dat fiind caracterul contrar articolului 23 din Constituție.

În cauza *Oleksandr Volkov c. Ucrainei*, CtEDO a reținut următoarele:

”138. Cât privește cauza reclamantului, faptele examinate de Consiliul Superior al Magistraturii în 2010 datau din perioada 2003-2006 (paragrafele 17 și 18 de mai sus). Respectiv, reclamantul se afla într-o situație dificilă, dat fiind faptul că trebuia să-și construiască apărarea ținând cont de fapte printre care existau unele care avuse loc într-un trecut îndepărtat.

139. Din decizia Înaltei Curți Administrative în cauza reclamantului și observațiile Guvernului rezultă că dreptul intern nu prevede niciun termen de prescripție pentru revocarea unui judecător pentru „încălcarea jurământului”. Deși Curtea nu crede că e necesar să se indice care ar trebui să fie durata termenului de prescripție, ea consideră că o abordare atât de limitată [open-ended approach] a măsurilor disciplinare ce vizează membrii ordinii judiciare pune în pericol grav securitatea raporturilor juridice.

140. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că a existat o încălcare a Articolului 6 § 1 din Convenție în acest sens”.

Atragem atenția că în cazul de mai sus CtEDO a considerat că este încălcare, având în vedere termenul de 4-7 ani. Pe când în speță, Comisia se axează pe fapte ce au avut loc cu 15 ani în urmă.

În concluzie, având în vedere constatările Curții de la Strasbourg în cauza specificată supra lipsa unui termen de prescripție, în ceea ce privește pretensele încălcări a regulilor de etică și conduită profesională a judecătorilor, este o încălcare a dreptului la un proces echitabil garantat de Articolul 6 § 1 din Convenție.

La fel, și Comisia de la Veneția a subliniat riscul potrivit căruia: evaluarea patrimoniului candidaților va viza persoanele apropiate candidatului în sensul Legii 133/2016. Definiția persoanelor apropiate în temeiul legii respective ar trebui examinată pentru a se vedea dacă este relevantă și esențială în acest scop și pentru a se vedea dacă gama de persoane ar putea fi acoperită în mod realist în intervalul de timp restrâns prevăzut. Aceste persoane apropiate au drept de veto în ceea ce privește cooperarea lor cu evaluarea? În cazul în care răspunsul este afirmativ, aceste persoane au un rol important în facilitarea oportunităților legitime ale candidatului. Un membru de familie înstrăinat sau un fost asociat de afaceri ar putea folosi această putere pentru a zădărnici aspirațiile legitime ale candidatului. În cazul în care răspunsul la întrebarea anterioară este nu, terțul este pus în dificultate și se intervine în viața privată pentru un scop în care s-ar putea să nu aibă niciun interes. Din aceste motive, lista persoanelor apropiate trebuie să fie restrânsă și esențială.

Literalmente, din prevederile criticate ale art.8 din Legea nr.26/2022 rezultă o serie de însărcinări nefirești pentru un candidat care pledează în fața Comisiei, și anume, candidatul urma să presupună acum 15 ani, că în 2022 va fi creată o Comisie de *vetting*, și urma să adopte o „etică fiscală” atât de pedantă, încât să arhiveze toate cecurile, facturile și bonurile de plată ale sale și ale persoanelor apropiate? Or, aceste prevederi, criticate în prezenta sesizare nu prezintă altceva decât un exces de zel legislativ, creat de subiecți fără experiență în teoria și practica integrității.

În sensul celor enunțate supra, cu referire la neconstituționalitatea textelor de lege contestate, menționăm că incidente sânt și următoarele instrumente internaționale, la care Republica Moldova a aderat:

Articolul 8 din Declarația Universală a drepturilor omului din 10 decembrie 1948 prevede că „Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin constituție sau prin lege”.

Articolul 2 par. 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966 (Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 199R, volumul I , pag.30) prevede că „Statele părți la prezentul Pact se angajează ca, potrivit cu procedura lor constituțională și cu dispozițiile prezentului Pact, să adopte măsurile care să permită luarea unor măsuri legislative sau de alt ordin, menite să traducă în viață drepturile recunoscute în prezentul Pact care nu ar fi încă în vigoare.

3. Statele părți la prezentul Pact se angajează:

- să garanteze că orice persoană ale cărei drepturi sau libertăți recunoscute în prezentul Pact au fost violate va dispune de o cale de recurs efectivă, chiar atunci când încălcarea a fost comisă de persoane acționând în exercițiul funcțiilor lor oficiale;

- să garanteze că autoritatea competentă judiciară administrativă ori legislativă sau orice altă autoritate competentă potrivit legislației statului va hotărî asupra drepturilor persoanei care folosește calea de recurs și să dezvolte posibilitățile de recurs jurisdicțional;

- să garanteze că autoritățile competente vor da urmare oricărui recurs care a fost recunoscut ca justificat”.

Articolul 14 par. 1. din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 16 decembrie 1966 (Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1998, volumul 1, pag.30) prevede că: „Toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decidă asupra contestărilor privind drepturile și obligațiile sale cu caracter

Complementar, în Avizul Comisiei de la Veneția nr. 1069/2021 CDLAD(2021)046, au fost comunicate solicitantului următoarele raționamente, care de altfel conturează elementele de risc după cum urmează:

- Autoritățile își propun să pună în aplicare un sistem de evaluare al integrității candidaților la aceste funcții înainte de desfășurarea alegerilor,...această filtrare ar face evaluarea extraordinară a membrilor . . . să devină inutilă...;
- Odată dobândit statutul de magistrat, calitățile de integritate și de competență trebuie să prezume până la proba contrarie, care poate rezulta doar din evaluarea disciplinară sau a performanțelor funcționale prin proceduri legal adecvate;
- Crearea unor organisme ad-hoc pentru evaluarea integrității judecătorilor și procurorilor se bazează pe ipoteza că sistemul de justiție are deficiențe extrem de grave și că există îndoieli sistematice cu privire la integritatea magistraților. Cu toate acestea, pornind de la această ipoteză, înființarea modelului propus de comisia ad hoc de evaluare a integrității implică, în sine, un dublu risc. Pe de o parte, presupune, chiar dacă este vorba doar de aparențe (care, în acest domeniu foarte sensibil, contează), că sistemul este afectat în general, ceea ce poate fi extraordinar de nedrept pentru multe dintre elementele sale competente și integre, care sunt, în consecință, pătate de o suspiciune generală; pe de altă parte, o astfel de metodă se poate dovedi inefficientă, în ceea ce privește judecătorii și procurorii, pentru a înlătura și elimina îndoiala fatală pe care modelul însuși o creează sau o poate genera.
- [. . .] orice proces de verificare interferează cu dreptul la viața privată, afectează relația dintre candidat și „persoanele apropiate” ale acestuia și va avea un efect asupra reputației candidatului. Din aceste motive, este un pas esențial ca acest proces preliminar de filtrare să aibă o bază legală, cu criterii înguste și o posibilitate de apel.
- Evaluarea patrimoniului candidaților va viza persoanele apropiate candidatului în sensul Legii 133/2016. Definiția persoanelor apropiate în temeiul legii respective ar trebui examinată pentru a se vedea dacă este relevantă și esențială în acest scop și pentru a se vedea dacă gama de persoane ar putea fi acoperită în mod realist în intervalul de timp restrâns prevăzut. Aceste persoane apropiate au drept de veto în ceea ce privește

cooperarea lor cu evaluarea? În cazul în care răspunsul este afirmativ, aceste persoane au un rol important în facilitarea oportunităților legitime ale candidatului. Un membru de familie înstrăinat sau un fost asociat de afaceri ar putea folosi această putere pentru a zădărnici aspirațiile legitime ale candidatului. În cazul în care răspunsul la întrebarea anterioară este nu, terțul este pus în dificultate și se intervine în viața privată pentru un scop în care s-ar putea să nu aibă niciun interes. Din aceste motive, lista persoanelor apropiate trebuie să fie restrânsă și esențială.

Cu privire la incidența articolului 39 din Constituție, care consacră dreptul cetățenilor Republicii Moldova de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

Deși destul de complexă, noțiunea de treburi publice din art. 39 poate fi totuși definită, cu mențiunea că ea se deosebește într-o oarecare măsură de aceeași noțiune din art. 103 alin. (2) din Constituție. Definim noțiunea în cauză prin prisma activității autorităților publice, în a căror sarcină se află administrarea treburilor de interes general (public), ce nu pot fi administrate de o singură persoană.

Prin urmare, noțiunea de treburi publice se identifică cu cea de treburi (funcții, atribuții, competențe, prerogative etc.) ale autorităților publice, a căror activitate reprezintă ansamblul activităților Parlamentului, Guvernului, Președintelui Republicii Moldova, autorităților administrative publice centrale și locale, precum și a structurilor subordonate acestora, prin care se aduc la îndeplinire legile și se prestează serviciile publice.

În categoria de treburi publice intră și problemele ridicate la nivel de interes public, adică activitățile care satisfac unele necesități sociale. Respectiv, prin dreptul de a participa la administrarea treburilor publice se înțelege dreptul de a ocupa funcții (posturi, ranguri) în autoritățile publice, în cadrul cărora se desfășoară activități de interes general (public).

Or, în speță legiuitorul prin adoptarea normei criticate a restrâns la minim speranța accederii în funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, complementar, la etapa în care candidații au fost invitați să depună dosarele pentru participare, au fost anunțate reguli clare, care au devenit modelate pe parcursul procesului de selecție.

Cu privire la incidența articolului 54 din Constituție, potrivit căruia, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Or, o ingerință în rastrul drepturilor omului urmează a fi justificată de anumite argumente: ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică, ingerința trebuie să fie proporțională scopului urmărit etc., argumente care nu pot fi identificate în raport cu legea examinată.

Potrivit actelor internaționale, restrângerile și derogările sunt admisibile dacă: a) sunt necesare într-o societate democratică și sunt prevăzute expres de lege; b) se impun pentru a proteja securitatea națională, ordinea, sănătatea sau morala publică, drepturile și libertățile celorlalți; c)

sunt stabilite exclusiv în vederea favorizării binelui general într-o societate democratică; d) sunt impuse pentru membrii forțelor armate și poliției.

Drepturile și libertățile trebuie exercitate în cadrul unor coordonate juridice, la care se adaugă cele morale, politice, confesionale, filozofice etc. În plus, însuși conceptul de libertate ține de respectarea drepturilor și libertăților individuale, inclusiv a celor care se exercită în grup, și ale altor persoane. Posibilitatea juridică a stabilirii unor limitări răspunde nevoii de a asigura securitatea juridică a drepturilor și libertăților celorlalți, în perspectiva realizării intereselor lor individuale, naționale, de grup, a binelui public

Nu în ultimul rând, norma criticată contravine unui șir de acte fundamentale în materia drepturilor omului: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Actele enumerate au fost expuse supra și prevăd expres condițiile în care este admisă restrângerea drepturilor omului.

În ceea ce privește alte criterii, și anume:

Ingerința corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional?

În acest sens, restricția trebuie să fie compatibilă cu reglementările celor mai importante instrumente universale în domeniul protecției drepturilor omului, cum sunt: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice și Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Ingerința constituie o măsură necesară într-o societate democratică. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, termenul necesar implică existența unei nevoi sociale imperioase. Întrucât statele au îndatorirea de a garanta respectarea drepturilor și libertăților, acestora li se recunoaște și o anumită marjă de apreciere, fie că este vorba despre legislatorul național, fie de alte organe ale statului, inclusiv de instanțele judecătorești, chemate să interpreteze și să aplice prevederile legislației în vigoare.

Ingerința trebuie să fie proporțională scopului urmărit. Luând în considerație faptul că natura restrângerii este criteriul după care se apreciază proporționalitatea acesteia, este importantă ideea că restrângerea trebuie să se facă în favoarea interesului general, adică să existe circumstanțe în care restrângerea nu ar afecta interesul general, ci i-ar aduce beneficii.

Or, norma criticată nu corespunde acestor trei criterii motiv pentru care afectează prevederile art.54 din Constituție.

Complementar, în Opinia Comisiei de la Veneția nr. 1064/2021, Comisia a subliniat că, independența judiciară face parte integrantă din principiile democratice fundamentale ale separației puterilor și statului de drept și este garantată în special prin articolul 6 din Convenția europeană a drepturilor omului (CtEDO), precum și prin articolele 4 și 31 din capitolul VII al Constituției Kosovo. Conform criteriilor internaționale, independența presupune că puterea judecătorească este liberă de orice presiune externă și că nu este supusă unei influențe sau

manipulări politice, în special din partea puterii executive. Filtrarea judecătorilor, în special atunci când este efectuată de un organ executiv, poate constitui o astfel de „presiune externă”.

Cu titlu de analogie, în Opinia nr. 1058/2021, Comisia de la Veneția a menționat:

66. [. . .] Cu toate acestea, din perspectiva statului de drept, încredințarea către CSP a unei puteri practic nelimitate de a defini condițiile materiale în care PG poate fi demis este o abordare extrem de contestabilă. Astfel de norme trebuie să aibă cel mai înalt nivel posibil de legitimitate. În paragrafele anterioare, Comisia de la Veneția a argumentat deja că lipsa unei consacări constituționale poate fi dăunătoare pentru stabilitatea sistemului de urmărire penală, iar anumite aspecte ar trebui reglementate nu printr-o lege ordinară, ci printr-o lege organică adoptată cu majoritate calificată sau chiar în Constituția însăși. Această abordare se aplică *a fortiori* la esența procesului de evaluare. Poate fi necesar ca anumite norme să rămână flexibile și este perfect acceptabil dacă CSP elaborează norme de fond și de procedură cuprinse în lege. Cu toate acestea, a da SCP-ului o carte albă în elaborarea unor astfel de norme pare a fi excesiv;

67. [. . .] Cu toate acestea, pentru Comisia de la Veneția, întrebarea rămâne: legea nu explică ce fel de performanță insuficientă poate duce la demiterea PG, iar pentru Comisia de la Veneția este foarte dificil să comenteze aceste dispoziții fără a le vedea. Aceste dispoziții sunt în contradicție cu abordarea Comisiei de la Veneția, care a remarcat, într-un raport privind standardele europene în ceea ce privește independența sistemului judiciar, că legea ar trebui să definească în mod clar condițiile de demitere înainte de termen a procurorului. În plus, există o cerință mai generală de securitate juridică în ceea ce privește previzibilitatea impactului legii.

68 [..] Într-un aviz privind Turcia, Comisia de la Veneția a observat că „răspunderea disciplinară sau orice altă măsură similară ar trebui să fie previzibilă; un funcționar public ar trebui să înțeleagă că face ceva incompatibil cu statutul său, pentru a putea fi sancționat pentru aceasta”. În principiu, indicatorii de performanță nou stabiliți pot fi aplicați doar la performanțele viitoare insuficiente.

70 [.] În concluzie, orice evaluare a performanțelor anterioare [.] nu ar trebui să fie efectuată pe baza noilor indicatori stabiliți și ar trebui să se bazeze doar pe acele criterii de integritate și profesionalism care ar putea fi derivate în mod incontestabil din normele preexistente sau din însăși natura mandatului PG. Este inadmisibilă revocarea PG pentru deficiențe în performanțele sale sau pentru un anumit comportament necorespunzător, în cazul în care acesta nu putea prevedea în mod rezonabil, la momentul respectiv, că ar putea fi revocat din cauza unor astfel de deficiențe sau a unui comportament necorespunzător.

1...) procedura de "evaluare a performanțelor" [. . .] ar trebui revizuită în mod semnificativ. În special, legea ar trebui să descrie în mod clar natura și principalii indicatori ai evaluării performanțelor și să clarifice modul în care aceasta este diferită de răspunderea disciplinară. [. . .]

Complementar, în cauza *Ovcharenko and Kolos v. Ukraine*, CtEDO a subliniat că: "Curtea se ocupase deja de aspectul „calității legii” al legalității sancțiunilor impuse în Ucraina judecătorilor

pentru „încălcarea jurământului” în hotărârea sa în cauza *Oleksandr Volkov împotriva Ucrainei* și a constatat că dreptul intern aplicabil nu a îndeplinit cerințele de previzibilitate și protecție împotriva arbitrarului. De la acea hotărâre, Curtea nu a putut discerne nici o modificare legislativă care ar putea fi considerată ca a adus o previzibilitate semnificativ mai bună în ceea ce privește chestiunea comportamentului unui judecător care constituie „încălcarea a jurământului” conform legislației ucrainene. Nici Guvernul nu a făcut referire la vreo jurisprudență relevantă în acest sens... Întrucât această utilizare a puterii nu a fost preconditionată de nicio evaluare a chestiunii de către o autoritate independentă, controlul judiciar ex post al cazului a acut o importanță crucială în evaluarea globală a compatibilității procedurilor interne cu articolul 6 din Convenție. A fost esențial pentru instanțele naționale să evalueze dacă reclamanților li s-au oferit suficiente garanții pentru o examinare independentă și imparțială a cazurilor lor și să abordeze toate aspectele de fapt și de drept relevante care au fost decisive pentru soluționarea cauzei. În special, întrebarea dacă demiterea lor a fost compatibilă cu garanțiile constituționale ale independenței judiciare, inclusiv problema imunității funcționale a judecătorilor de la Curtea Constituțională care limitează sfera răspunderii lor juridice pentru rezultatele voturilor lor în calitate de membri ai Curții Constituționale, a avut a cerut un răspuns elaborat. Acesta nu putea fi înlăturat în mod tacit și trebuia examinat în detaliu, dacă controlul judiciar ar fi considerat „suficient” în sensul Convenției. Întrucât acest lucru nu s-a făcut, deciziile de concediere a reclamanților nu au putut fi considerate suficient de motivate”.

Lipsa dublului grad de jurisdicție.

Potrivit prevederilor Articolul 119 din Constituție, Folosirea căilor de atac: Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.

Cu toate acestea, potrivit prevederilor art. 14 alin. (9) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022, Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii.

Astfel considerăm că art.14 alin.(9) din Legea nr.26/2022 vine în contradicție cu prevederile art.119 din Constituția RM.

Prin decizia Curții Constituționale a României nr. 500 din 15 mai 2012, având în vedere prevederile constituționale, identice cu prevederile din art. 119 din Constituția Republicii Moldova, s-a extins dreptul la “dublu grad de jurisdicție” și cauzelor în materie civilă.

Având în vedere faptul că, accesul la justiție constituie un element inerent dreptului la un proces echitabil, intim legat de principiul preeminenței dreptului. Preeminența dreptului nu poate fi imaginată fără posibilitatea de a avea acces la justiție prin intermediul instanțelor de judecată, considerăm oportună și rezonabilă preluarea practicii Curții Constituționale a României precum că dreptul la “dublu grad de jurisdicție” se extinde și cauzelor în materie civilă.

Comisia Pre-Vetting nu este independentă și imparțială

103. Pentru a stabili dacă un tribunal poate fi considerat „independent” în sensul art. 6 § 1, trebuie să se țină cont, printre altele, de modul de desemnare și durata mandatului membrilor,

existența unei protecții contra presiunilor exterioare și aspectul existenței unei aparențe de independență a organului dat (a se vedea *Finlanda c. Regatului Unit*, 25 februarie 1997, § 73, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-I*, și *Brudnicka și Alții c. Poloniei*, nr. 54723/00, § 38, ECHR 2005-II). Curtea subliniază că noțiunea separării puterilor dintre puterea executivă și autoritatea judecătorească are un rol tot mai important în jurisprudența sa (a se vedea *Stafford c. Regatului Unit* [GC], nr. 46295/99, § 78, ECHR 2002-IV). În același timp, nici art. 6 și nici oricare altă prevedere din Convenție nu obligă Statele să respecte conceptele constituționale teoretice privind limitele admisibile de interacțiune între puteri (a se vedea *Kleyn și Alții c. Olandei* [GC], nr. 39343/98, 39651/98, 43147/98 și 46664/99, § 193, ECHR 2003-VI).

104. De regulă, imparțialitatea denotă lipsa de prejudecăți sau a unei atitudini părtinitoare. Conform jurisprudenței constante a Curții, în sensul art. 6 § 1, imparțialitatea trebuie determinată în funcție de: (i) un test subiectiv, unde trebuie să se țină seama de convingerea personală și comportamentul unui anumit judecător - adică dacă judecătorul a avut o anumită prejudecată sau atitudine părtinitoare într-o cauză dată; și (ii) un test obiectiv, adică de a verifica dacă însuși tribunalul și, printre alte aspecte, componența sa, a oferit suficiente garanții pentru a exclude orice dubiu legitim privind imparțialitatea sa (a se vedea, printre altele, *Fey c. Austriei*, 24 februarie 1993, seria A nr. 255, §§ 28 și 30, și *Wettstein c. Elveției*, nr. 33958/96, § 42, ECHR 2000-XII).

105. Frontiera dintre imparțialitatea subiectivă și cea obiectivă nu este totuși ermetică întrucât pe lângă faptul că însăși comportamentul unui judecător poate, din punctul de vedere al unui observator extern, stârni îndoieli obiective justificate cu privire la imparțialitatea sa (testul obiectiv), ea poate, în egală măsură să țină de aspectul convingerii sale personale (testul subiectiv) (a se vedea *Kyprianou c. Ciprului* [GC], nr. 73797/01, § 119, ECHR 2005-XIII). Astfel, în unele cazuri în care ar putea fi dificil să se aducă dovezi ce ar permite respingerea prezumției de imparțialitate subiectivă a judecătorului, condiția imparțialității obiective oferă o garanție importantă în plus (a se vedea *Pullar c. the Regatului Unit*, 10 iunie 1996, § 32, *Culegere 1996-III*).

106. În acest sens, chiar și aparențele pot avea o oarecare importanță sau, cu alte cuvinte, „*justice must not only be done, it must also be seen to be done*” (justiția nu trebuie doar făcută, ea de asemenea trebuie să fie văzută cum este făcută). Miza este încrederea pe care tribunalele unei societăți democratice trebuie să o inspire publicului (a se vedea *De Cubber c. Belgiei*, 26 octombrie 1984, § 26, seria A no. 86).

107. În cele din urmă, conceptele de independență și imparțialitate obiectivă sunt strâns legate și, în dependență de circumstanțe, pot necesita o examinare comună (a se vedea *Sacilor-Lormines c. Franței*, nr. 65411/01, § 62, ECHR 2006-XIII). Ținând cont de faptele cauzei în speță, Curtea consideră că aspectele de independență și imparțialitate trebuie examinate împreună.

108. Curtea a constatat că (paragrafele 89 și 90 de mai sus) Consiliul Superior al Magistraturii și Parlamentul au exercitat funcția de judecare a cauzei cu privire la reclamant și de adoptare a unei decizii obligatorii. În continuare, Înalta Curte Administrativă a reexaminat concluziile și deciziile acestor organe. Prin urmare, Curtea trebuie mai întâi să examineze dacă au fost îndeplinite condițiile unui tribunal independent și imparțial la etapa judecării cauzei reclamantului și adoptării deciziei obligatorii.

109. Curtea a subliniat că, în cazul în care cel puțin jumătate din membrii care compun un tribunal - incluzând și persoana care o prezidează, având drept de vot - sunt judecători, există un puternic indiciu de imparțialitate (a se vedea *Le Compte, Van Leuven și De Meyere c. Belgiei*, 23 iunie 1981, § 58, seria A nr. 43).

111. În consecință, din șaisprezece membri ai Consiliului Superior al Magistraturii prezenți la ședința de audiere, doar trei erau judecători. Astfel, judecătorii au constituit o mică minoritate a membrilor Consiliului Superior al Magistraturii care au examinat cauza reclamantului.

Aplicarea principiilor de mai sus situației din speță

În lumina constatărilor Curții de la Strasbourg pe cauza *Volcov c. Ucrainei*, considerăm că Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, nu este independentă și imparțială.

Ingerință nejustificată în respectul vieții private – lezarea reputației

Conform jurisprudenței unitare a CtEDO, eliberarea din funcție sau nepromovarea în funcție administrativă a unei persoane, constituie o ingerință în exercitarea de către aceasta a dreptului la respectarea vieții private, în sensul art. 8 din Convenție, anume din perspectivă că viața privată include dreptul unui individ de a crea și dezvolta relații cu alte persoane, inclusiv relații de natură profesională sau de afaceri.” (a se vedea *Volkov împotriva Ucrainei*, nr. 21722/11, pct. 165-167, 09 ianuarie 2013; *Özpinar împotriva Turciei*, nr. 20999/04, pct. 43-48, 19 octombrie 2010; *C. împotriva Belgiei*, 7 august 1996, pct. 25, Culegere 1996-III).

În speță, urmare a deciziei contestate a Comisiei Pre-Vetting au fost afectate un șir de relații personale și profesionale, ingerință care nu răspunde exigenței legalității, scopului legitim și nu trece testul proporționalității; inclusiv și reputația profesională a reclamantei.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁶

1. Materialele cauzei civile nr. 3-1/23 la cererea reclamantei Angela Bostan contra Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor privind anularea Deciziei nr. 6 din 9 decembrie 2022 "privind candidatura Angelei BOSTAN, Candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii" și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului Angela Bostan de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor care sînt remise cu prezenta sesizare de către instanța de judecată.

⁶ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁷

Declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice fapt pentru care semnez.

Petru Balan

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

ÎNCHEIERE

22 martie 2023

mun. Chișinău

Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Vladimir Timofti
Ion Guzun
Mariana Pitic

cu participarea grefierului

Victoria Melinte

examinând în ședință publică cererea reprezentantului reclamantei Angela Bostan, avocatul Petru Balan cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cauza de contencios administrativ, la cererea de contestare depusă de Angela Bostan, reprezentată de avocatul Petru Balan împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor cu privire la anularea deciziei și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului,

c o n s t a t ă :

La 9 ianuarie 2023, Angela Bostan, reprezentată de avocatul Petru Balan a depus cerere de contestare împotriva Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, solicitând anularea deciziei Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 6 din 9 decembrie 2022 cu privire la candidatura Angelei Bostan și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatei Angela Bostan de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

În ședința de judecată din 22 martie 2023, avocatul Petru Balan, reprezentantul reclamantei Angela Bostan, a depus în temeiul art. 12¹ din Codul de procedură civilă cerere cu privire la sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și

procurorilor, după cum urmează:

- a sintagmelor „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art. 8 alin. (2) lit. a) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- a sintagmei „în ultimii 15 ani” de la art. 8 alin. (4) lit. b) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- a textului „ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2)” de la art. 8 alin. (5) lit. c) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- a sintagmei „nu depinde” din art. 8 alin. (6) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- a sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- a sintagmei „și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022

- a sintagmei „Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii” din art. 14 alin. (9) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- omisiunilor legiuitorului de a reglementa „termenul de prescripție”, „dublu grad de jurisdicție”, „competențele (limitate) a Curții Supreme de Justiție”, „oportunitatea / proporționalitatea (actului administrativ)”, sânt contrare Constituției Republicii Moldova.

Reprezentantul reclamantei Angela Bostan, avocatul Petru Balan, a susținut pe deplin cererea înaintată și a solicitat admiterea cererii în sensul formulat.

Reprezentanții părâtei, Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, avocații Roger Gladei și Valeriu Cernei, în ședința de judecată au solicitat respingerea cererii înaintate de reprezentantul reclamantei Angela Bostan, avocatul Petru Balan cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, or cererea înaintată nu este întemeiată.

Examinând cererea avocatului Petru Balan, reprezentantul reclamantei Angela Bostan cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și audiind participanții la proces, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor

Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, consideră necesar de a admite parțial cererea cu remiterea acesteia Curții Constituționale spre examinare, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169-171.

În conformitate cu art. 12¹ alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;
- b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;
- c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;
- d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Totodată, conform §79-80 din hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din data de 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil.

În § 83 al aceleiași Hotărâri, Curtea Constituțională a reținut că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale, iar judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la § 82.

Completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor constată că la caz, sunt întrunite condițiile necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate stabilite în art. 12¹ alin. (2) din Codul de procedură civilă, precum și în Hotărârea nr. 2 din data de 09 februarie 2016 a Curții Constituționale.

Astfel, obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile art.

8 alin. (2) lit. a), alin. (4) lit. b), alin. (5) lit. c), alin. (6), art. 13 alin. (5) și (6) și art. 14 alin. (9) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, care intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, excepția este ridicată de către partea în proces, iar prevederile contestate sunt aplicabile cauzei, precum și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale pe acest obiect prin prisma criticilor aduse de către reclamantă în sesizarea prezentă, motiv din care cererea înaintată urmează a fi admisă.

Cu referire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a: omisiunilor legiuitorului de a reglementa „termenul de prescripție”, „dublu grad de jurisdicție”, „competențele (limitate) a Curții Supreme de Justiție”, „oportunitatea / proporționalitatea (actului administrativ)”, care în opinia avocatului Petru Balan sânt contrare Constituției Republicii Moldova – acest capăt al cererii urmează a fi respins, din considerentul că nu constituie obiectul excepției, care intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție.

Completul de judecată special reține că cererea de sesizare a Curții Constituționale privind verificarea constituționalității normelor nominalizate, depusă de către avocatul Petru Balan, reprezentantul reclamantei Angela Bostan constituie o prerogativă a participantului la proces, iar prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către Curtea Constituțională, completul de judecată special ar dobândi prerogative improprie instanței judecătorești, ceea ce este inadmisibil.

Din aceste considerente, pentru asigurarea dreptului la apărare a părții implicate în litigiu în coroborare cu respectarea principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi a participanților la proces, întru evitarea aditerii unei încălcări a dispozițiilor statuate la art. 6 § 1 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor ajunge la concluzia de a admite cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate depusă de către avocatul Petru Balan, reprezentantul reclamantei Angela Bostan.

În conformitate cu art. 195 și 230 din Codul administrativ și art. 12¹ din Codul de procedură civilă, completul de judecată special, instituit în cadrul Curții Supreme de Justiție, pentru examinarea contestațiilor declarate împotriva deciziilor Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor,

d i s p u n e:

Se admite parțial cererea avocatului Petru Balan, reprezentantul reclamantei Angela Bostan, cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se ridică excepția de neconstituționalitate a:

- sintagmelor „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art. 8 alin. (2) lit. a) din

Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „în ultimii 15 ani” de la art. 8 alin. (4) lit. b) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- textului „ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2)” de la art. 8 alin. (5) lit. c) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „nu depinde” din art. 8 alin. (6) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022

- sintagmei „Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii” din art. 14 alin. (9) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.

Se remite Curții Constituționale a Republicii Moldova sesizarea avocatului Petru Balan, reprezentantul reclamantei Angela Bostan, în vederea examinării constituționalității a:

- sintagmelor „grav, reprobabile și inexplicabile” de la art. 8 alin. (2) lit. a) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „în ultimii 15 ani” de la art. 8 alin. (4) lit. b) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- textului „ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2)” de la art. 8 alin. (5) lit. c) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „nu depinde” din art. 8 alin. (6) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „dubii serioase” din art. 13 alin. (5) din Legea privind unele măsuri

aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022;

- sintagmei „și dispunerea reluării procedurii de evaluare a candidatului de către Comisia de evaluare” din art. 14 alin. (8) lit. b) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022

- sintagmei „Decizia completului de judecată special din cadrul Curții Supreme de Justiție este irevocabilă din momentul emiterii” din art. 14 alin. (9) din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10.03.2022, în vigoare din 16 martie 2022.

În rest, cererea cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate se respinge.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecător

(semnătura)

Vladimir Timofti

Judecătorii

(semnătura)

Ion Guzun

(semnătura)

Mariana Pitic

Copia corespunde originalului

Judecător

Ion Guzun